

Republika e Kosovës

Republika Kosovo - Republic of Kosovo

Qeveria - Vlada - Government

*Ministria e Financave, Punës dhe Transfereve - Ministarstvo finansija, rada i trasfera -
Ministry of Finance, Labour and Transfers*

Inspektorat rada

IZVEŠTAJ O RADU ZA 2022. GODINU

Priština, 2023.

Izrađeni izveštaj je zasnovan na izveštajima izrađenim od strane Odeljenja za planiranje i pravne poslove pri Inspektoratu rada.

Sadržaj

Sadržaj.....	3
Tabela slika.....	4
Govor glavnog inspektora g. Hekurana Nikçija.....	5
Inspektorat rada.....	6
Izvršenje radnih zadataka od strane Inspektorata rada u 2022. godini	8
Kancelarija glavnog inspektora	8
Odsek nabavke.....	9
Odeljenje za finansije i zajedničke usluge.....	10
Odsek kadrovske službe:.....	10
Odeljenje za strateško planiranje i pravne poslove	11
Zaključci i preporuke	12
Grafikoni.....	14
Zvanični izveštaj	14
Radni odnosi.....	19
Bezbednost i zdravlje na radu.....	22

Tabela slika

Grafikon1: Inspekcije tokom meseci.....	14
Grafikon2: Inspekcije po sektoru	15
Grafikon 3: Inspekcije na osnovu žalbi tokom meseca	15
Grafikon4: Inspekcije po delatnostima	16
Grafikon 5: Inspekcije po vrstama	16
Grafikon6: Inspekcije po sektoru	17
Grafikon 7: Administrativne mere	17
Grafikon8: Radnici /ce pregledani/e tokom meseca	18
Grafikon 9: Radnici/ce sa ugovorom o radu tokom meseci prema polu	19
Grafikon 10: Radnici/ce bez ugovora o radu tokom meseci prema polu	19
Grafikon11: Kršenja zabeležena tokom radnog vremena	20
Grafikon12: Kršenja zabeležena tokom praznika	20
Grafikon13: Kršenja zabeležena u platama	21
Grafikon 14: Obuka radnika tokom meseci	22
Grafikon 15: Procena rizika na radnom mestu	22
Grafikon 16: Obaveze poslodavca	23
Grafikon17: Prava i obaveze radnika/ca	23
Grafikon 18: Tehnički uslovi.....	24
Grafikon 19: Lekarski pregledi	25

Govor glavnog inspektora g. Hekurana Nikçija

Još od preuzimanja funkcije glavnog inspektora rada, dana 1. juna 2022. godine, uložio sam zajedničke napore da poboljšam rad Inspektorata rada. Ovo je uključivalo sprovođenje mera za povećanje transparentnosti i odgovornosti unutar institucije, garantujući zadovoljavanje potreba naših inspektora i podsticanjem kulture integriteta unutar institucije.

Jedna od glavnih oblasti na koje sam se usredsredio je povećanje transparentnosti unutar institucije, kao i sa spoljnim stranama, kao što su mediji, sindikati, institucije itd. Ovo je uključivalo primenu redovnih mehanizama izveštavanja, kako bi se obezbedilo da rad Inspektorata rada bude transparentan i otvoren za pregled. Radeći na taj način, mi smo u mogućnosti da pokažemo javnosti, radnicima i poslodavcima napredak koji smo postigli u zaštiti prava radnika i poboljšanje sprovođenja zakonodavstva iz radnih odnosa i bezbednosti i zdravlja na radu.

Još jedna oblast na koju sam se usredsredio je obezbeđivanje da inspektori rada imaju resurse i podršku koja im je potrebna, kako bi delotvorno obavljani svoj posao. Ovo uključuje obezbeđivanje potrebne opreme, obuku i podršku za bezbedno i efikasno obavljanje posla. Takođe smo sprovedli mere, kako bi obezbedili da naši inspektori budu dobro obavešteni o najnovijim dešavanjima u zakonima i propisima i da imaju pristup smernicama i podršci koja im je potrebna za obavljanje njihovog posla.

Pored ovih mera, takođe sam uložio zajednički napor da podstaknem kulturu integriteta unutar institucije. Ovo uključuje promovisanje etičkog ponašanja i zauzimanje pristupa nulte tolerancije prema bilo kakvom nedoličnom ponašanju ili kršenju zakonodavstva. Verujem da smo, radeći na taj način, u mogućnosti da bolje održavamo veru i poverenje javnosti, radnika i poslodavaca u rad Inspektorata rada.

Kao glavni inspektor rada, u periodu od 1. juna do 31. decembra 2022. godine, takođe sam bio uključen u raznim inicijativama i partnerstvima za unapređenje sprovođenja Zakona o radu i bezbednosti i zdravlju na radu. Ovo uključuje saradnju sa drugim vladinim agencijama, međunarodnim organizacijama i nevladinim organizacijama, kao i partnerstvo sa organizacijama poslodavaca i radnika. Radeći u uskoj saradnji sa ovim partnerima, mi smo u mogućnosti da bolje identifikujemo i odgovorimo na izazove sa kojima se radnici na Kosovu suočavaju i razvijemo delotvorna rešenja kako bi zaštitili njihova prava.

Kao zaključak, verujem da su mere koje sam sproveo kao glavni inspektor rada donekle doprinele jačanju Inspektorata rada Kosova i njegovih sposobnosti da delotvorno štiti prava radnika u našoj zemlji. Povećavajući transparentnost i odgovornost, garantujući zadovoljavanje potreba naših inspektora i podsticanjem kulture integriteta unutar institucije, verujem da smo u mogućnosti da bolje ispunimo svoj mandat i pozitivno utičemo na živote radnika u Republici Kosovo. Međutim, ima još mnogo posla da se obavi, tako da ćemo nastaviti da se trudimo da poboljšamo i ojačamo nadgledanje primenljivosti zakona koje Inspektorat rada nadgleda i da obezbedimo da svi radnici imaju pristup dobrim uslovima rada u Republici Kosovo.

Inspektorat rada

Inspektorat rada je nezavisan izvršni organ koji je, prema važećim zakonodavstvu, ovlašćen da vrši nagledanje primene pozitivnih zakonskih odredbi, kojima se uređuju ugovorni pravni odnosi, prava i obaveze stranaka u pravnim odnosima nastalim u procesu rada.

Inspektoratom rada rukovodi glavni inspektor rada, uz pomoć njegova tri zamenika sa odgovornostima (za radne odnose, za bezbednost na radu i za zdravlje na radu). Glavni inspektor o svom radu i radu institucije kojom on rukovodi, podnosi izveštaj direktno ministru MFRT-a.

Struktura Inspektorata rada se sastoji od izvršnog i administrativnog dela.

1. Izvršni deo sačinjavaju:

Glavni inspektor rada, tri zamenika glavnog inspektora rada (zamenik za radne odnose, zamenik za bezbednost na radu i zamenik za zdravlje na radu) i inspektori rada.

2. Administrativni deo se sastoji od:

Odeljenja za pravne poslove i strateško planiranje;

Odeljenja za opštu administraciju, budžet i finansije;

Regionalnih odseka za koordinaciju (7 regiona);

Jedinice za kadrove.

Ukupan broj zaposlenih u Inspektoratu rada, tokom 2022. godine, je 64 radnika.

Ukupan broj inspektora rada koji obavljaju svoju funkciju na čitavoj teritoriji Republike Kosovo je 37, od kojih 4 rade samo u opštinama severnog dela Kosova. Prema rodnoj strukturi, 30 su muškarci i 7 žene. Po stručnoj strukturi: 6 tehničkih profila (2 mašinska, 2 građevinska i 2 hemijska), 2 ekonomista i 29 pravnika.

Zakonski i podzakonski akti čiju primenu nadgleda Inspektorat za rad su:

- **Zakon br. 03/L-212 o radu;**
- **Zakon br. 04/L-161 o bezbednosti i zdravlju na radu;**
- **Zakon br. 08/L-067 o inspekcijama.**

Pored ova dva osnovna zakona, Inspektorat rada nadgleda i sprovođenje nekih posebnih odredbi nekih drugih zakona i to sledećih:

- **Zakon br. 04/L-156 o kontroli duvana;**
- **Zakon br. 03/L-200 o štrajkovima;**
- **Zakon br. 03/L-019 o osposobljavanju, stručnoj prekvalifikaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom;**
- **Zakon br. 04/L-219 o strancima;**
- **Zakon br. 04/L-011 o sindikalnoj organizaciji na Kosovu;**
- **Zakon br. 02/L-81 o podsticanju i zaštiti dojenja.**

Inspektorat rada takođe nadgleda primenu podzakonskih akata koji potiču iz ovih zakona i koji se odnose na radne odnose, bezbednost i zdravlje na radu.

Oblast primene ovih zakona obuhvata javni, javno-privatni i privatni sektor iz radnog odnosa, a iz bezbednosti i zdravlja na radu je uključena i državna uprava na centralnom i lokalnom nivou. Ovi zakoni imaju pravno dejstvo, ne samo za državljane Republike Kosovo, već i za strane državljane koji rade u Republici Kosovo, bilo kao pravna ili fizička lica.

Izvršenje radnih zadataka od strane Inspektorata rada u 2022. godini

Inspektorat rada, putem inspekcija u radnim subjektima, kako u javnom, tako i u privatnom sektoru, vrši nadgledanje poštovanja pozitivnih zakonskih odredbi u ostvarivanju prava i obaveza stranaka u procesu rada (poslodavaca i radnika). Tako, putem kvalitetnih inspekcija i povećanja prisustva inspektora u ovim subjektima, savetovanja za poslodavce, za radnike i njihove zastupnike, unapređenja organizacije procesa rada, izbegavanja diskriminatornih oblika i mogućnosti ubeđivanja stranaka da više ulažu u stvaranju poverenja, obezbeđivanje boljih, bezbednijih i zdravijih uslova za rad, osposobljavanje radnika za bezbedan rad, da radnici uredno koriste i održavaju radni alat i opremu, kako bi radnici redovno koristili ličnu zaštitnu opremu.

U ovom delu će, pored statističkih podataka, biti prikazana i neka dostignuća podeljena po odeljenjima, tokom 2022. godine. Ovi nalazi su usredsređeni na drugu polovinu 2022. godine, od trenutka kada je izabran glavni inspektor Inspektorata rada.

Kancelarija glavnog inspektora

1. Oktobra 2022. godine su otpočeli radovi na izradi Strateškog razvojnog plana IAIR-a od 2023. do 2027. Ovaj plan će biti gotov i počće da se primenjuje od januara 2023. Strateški razvojni plan IAIR-a od 2023. do 2027, kao glavna komponenta/cilj predviđa: 1. Reformu strukture Inspektorata rada; 2. Kreiranje informacionog sistema Inspektorata rada (digitalizacija); 3. Planiranje inspekcija rada zasnovano na dokazima; 4. Izgradnja kapaciteta inspektora rada; 5. Podizanje svesti i poboljšanje komunikacije; i 6. Unapređenje fizičke infrastrukture rada Inspektorata rada.
2. IAIR je ove godine bio aktivno transparentan sa spoljnim stranama. uključujući medije, sindikate, komore, državne institucije i nevladine organizacije.
3. Planirano je i obezbeđen budžet za 100 novih inspektora rada za 2023. godinu.
4. Novembra 2022. godine se IAIR pridružila organizaciji „ENETOSH” (European Network Education and Training in Occupational Safety and Health).
5. Septembra 2022. IAIR učestvuje na Samitu u Bilbau i sastanku Fokalnih tačaka u Španiji, što je rezultiralo uspostavljanjem kontakata sa uticajnim osobama u EUOSHA-u.

6. Jula 2022. su hitno rešavani drugostepeni predmeti, restrukturiranjem drugostepene komisije. Ovo je rezultiralo da se ponudi rok za davanje drugostepenog odgovora strankama.
7. Od juna 2022. godine je pojačano poštovanje zakona Inspektorata rada u pogledu postupanja i razmatranja žalbi stranaka. Uspostavljena je praksa da se ne prekoračuje službena dužnost inspektora rada što se tiče žalbi, što je dovelo do manjeg broja primljenih drugostepenih žalbi na u IAIR-u.
8. Tokom perioda od juna do decembra 2022. godine, broj inspekcija je povećan, dostižući postavljeni cilj za ERA (Evropska reformska agenda).
9. Uspostavljena je saradnja sa KIJU-om i MOR-om, kako bi se obezbedilo da inspektori rada, a posebno sto (100) novih inspektora rada, prođu obuku u KIJU-u, a takođe da se tokom čitave godine inspektori neprekidno obučavaju.
10. Pokrenuta je prva kampanja podizanja svesti na sveobuhvatnom nivou od 15. decembra 2022. do maja 2023.
11. Avgusta 2022. godine su zabranjene pogrešne prakse, posebno u dodeljivanju predmeta privatnim izvršiteljima u regionima IAIR-a. Do tada je sve predmete IAIR-a vodio privatni sudski izvršitelj. Obezbeđeno je da se ova praksa više ne poštuje.
12. Povećana je međuinstitucionalna saradnja, posebno sa PAK-om, u borbi protiv neformalnosti i neprijavljenog rada.
13. Nivo odgovornosti i polaganja računa u IAIR-u je povećan.

Odsek nabavke

Inspektorat rada je imao poteškoća u stvaranju dostojanstvenih uslova za rad inspektora. Tokom godina su se suočavali sa nedostatkom osnovnih uslova, kao što su tehnološka oprema, vozila, službeni materijali, ali i osnovni operativni uslovi. Od juna 2022. godine, ovaj Odsek je uspeo da završi nabavke koje su omogućile:

- Obezbeđivanje vozila Inspektoratu rada, neophodnih za obavljanje inspekcija na terenu.
- Nabavku službenog materijala za sve potrebe Inspektorata rada
- Renoviranje kancelarija.
- Nabavku klima uređaja sa konverterom.
- Snabdevanje inspektora tehnološkom opremom i unutrašnjom mrežom.

- Servisiranje svih vozila Inspektorata rada.

Odeljenje za finansije i zajedničke usluge

Neke od glavnih aktivnosti ovog Odeljenja tokom 2022. godine su:

1. Jula 2022. godine je uvedena dvadesetčetvoro časovna zabrana korišćenja službenih vozila, što je dovelo do dvostrukog smanjenja troškova goriva mesečno, a istovremeno je povećan broj inspekcija.
2. Ukupni prihodi za 2022. godinu su 581.367,85 evra. Od toga su, u periodu od januara do maja, prihodi iznosili 174.357,89 evra (30% ukupnih prihoda), a u periodu od juna do decembra su iznosili 405.759,96 evra (70% ukupnih prihoda). Razlika u prihodima između 2021. i 2022. je 171.936,26 evra više u 2022. godini.
3. Juna 2022. godine su počela da se osiguravaju sva aktivna službena vozila Inspektorata rada. Ovom radnjom je eliminisan broj saobraćajnih kazni izrečenih službenim vozilima IAIR-a koja nisu bila osigurana.
4. Avgusta 2022. godine, sve kancelarije IAIR-a, uključujući i regionalne koordinacione kancelarije regiona, su snabdevene kancelarijskim materijalom. Ovom radnjom su povećani radni kapaciteti uopšte u IAIR-u.
5. Avgusta, septembra i novembra 2022. su službenicima Inspektorata rada su nabavljeni novi radni računari (PC).
6. Novembra 2022. godine su renovirane skoro sve kancelarije IAIR-a.
7. Novembra 2022. godine su poboljšani opšti uslovi rada IAIR-a, ugradnjom novih klima uređaja i servisiranjem službenih vozila Inspektorata rada.

Odsek kadrovske službe:

Aktivnosti ovog Odseka tokom 2022. godine su bile:

1. Avgusta 2022. godine, SDP (Sistem dolaska na posao) je stavljen u funkciju u svim objektima u kojima se nalaze kancelarije IAIR-a, počevši od objekta Centralne direkcije, pa do objekata regionalnih koordinacionih odseka. Ovom radnjom je pojačano poštovanje zvaničnog radnog vremena od 08.00 do 16.00 časova.
2. Juna 2022. godine je započeto da se svi zahtevi (otvaranje/zatvaranje) godišnjih odmora, bolovanja i drugih odmora obrađuju putem SUEAD-a.

3. Jula 2022. godine je IAIR počeo da nezavisno, bez podrške resornog ministarstva, isplaćuje plate osoblju IAIR-a.
4. Zapošljeno je 18 novih članova osoblja, uključujući: službenika za sertifikaciju, službenika za nabavke, službenika za podršku, službenika za troškove i imovinu, inspektore rada u RKD-Priština, RKD-Đakovica KD 3-Peć, RKD-Gnjilane i RKD-Uroševac, službenika za planiranje i projekte, višeg službenika za stručnu saradnju, službenika za prihode i obaveze, službenika za prijem i logistiku.

Odeljenje za strateško planiranje i pravne poslove

Tokom 2022. godine Odeljenje za OSPPP je na zahtev Državne advokature pripremio sto dvadeset sedam (127) predmeta, pripremljeno je i dostavljeno nadležnim sudovima 15 odgovora na tužbu, zauzvrat je pripremljeno i 15 odgovora.

Tokom ove godine, Odeljenje za OSPPP je izradilo novi način prikupljanja podataka iz regiona Inspektorata rada, i na osnovu njih je prikupljalo podatke i izveštaje kao što su nedeljni, mesečni i drugi prema internim potrebama Inspektorata rada, kao i za druge institucije, civilno društvo i druge zainteresovane strane.

U toku godine, IAIR je obavilo 6316 inspekcija, dostigavši postavljeni cilj za 2022. godinu sa planom učinka IP-a-ERA.

Inspektorat rada je tokom 2022. godine obavilo ukupno **6.316 inspekcija**: (3323 planiranih, 1602 ponovljenih, 46 vanrednih (slučajnih), 405 inspekcija zbog nesreća na radu, 81 inspekciju u saradnji sa drugim institucijama nadzora i 860 inspekcija na žalbe stranaka. U obavljenim inspekcijama tretirano je ukupno **51.058** zaposlenih. Od ukupnog broja radnika (32.698 muškaraca i 18.360 žena). Tokom 2022. godine prioritetom su tretirani slučajevi nesreća na radnom mestu u kojima su radnici zadobili povrede tokom obavljanja svojih radnih aktivnosti. Ukupno se dogodilo **394 nesreća**, od kojih je **15** završilo fatalnim ili smrtnim ishodom.

Najčešća kršenja zakonskih odredbi izvršenih od strane poslodavca prema radnicima iz oblasti radnih odnosa su: nenadoknađivanje za rad za vreme službenih i godišnjih praznika, rad tokom vikenda, rad u noćnoj smeni, naknade i otpuštanje sa posla.

Iz oblasti bezbednosti i zdravlja na radu, najčešće utvrđene nepravilnosti su: nedostatak obučavanja radnika, nedostatak procene rizika na radnom mestu, upotreba lične zaštitne opreme, slabe lekarske kontrole.

Za utvrđene nepravilnosti u nepoštovanju zakonskih odredbi preduzete su sledeće administrativne mere: **2741** opomena, **359** kaznenih mera-novčane kazne i **88** obustava rada.

Tokom 2022. godine, drugostepeni organ koji deluje u okviru Inspektorata rada je razmotrio ukupno 818 žalbi podnetih od stranaka na odluke Inspektora rada.

Zaključci i preporuke

Inspektorat rada Kosova je postigao napredak u poboljšanju sprovođenja Zakona o radu i Zakona o bezbednosti i zdravlju na radu, ali još uvek ima mnogo posla da se uradi kako bi se osiguralo da svi zaposleni imaju pristup dobrim uslovima za rad.

Povećanje transparentnosti i odgovornosti unutar institucije, zadovoljavanje potreba inspektora rada i opšte izgradnje radnih kapaciteta, podsticanje kulture integriteta unutar institucije, kao i transparentnost sa spoljnim stranama kao što su mediji, unije, institucije itd. doprinelo je jačanju Inspektorata rada i njegove sposobnosti da efikasno štiti prava radnika.

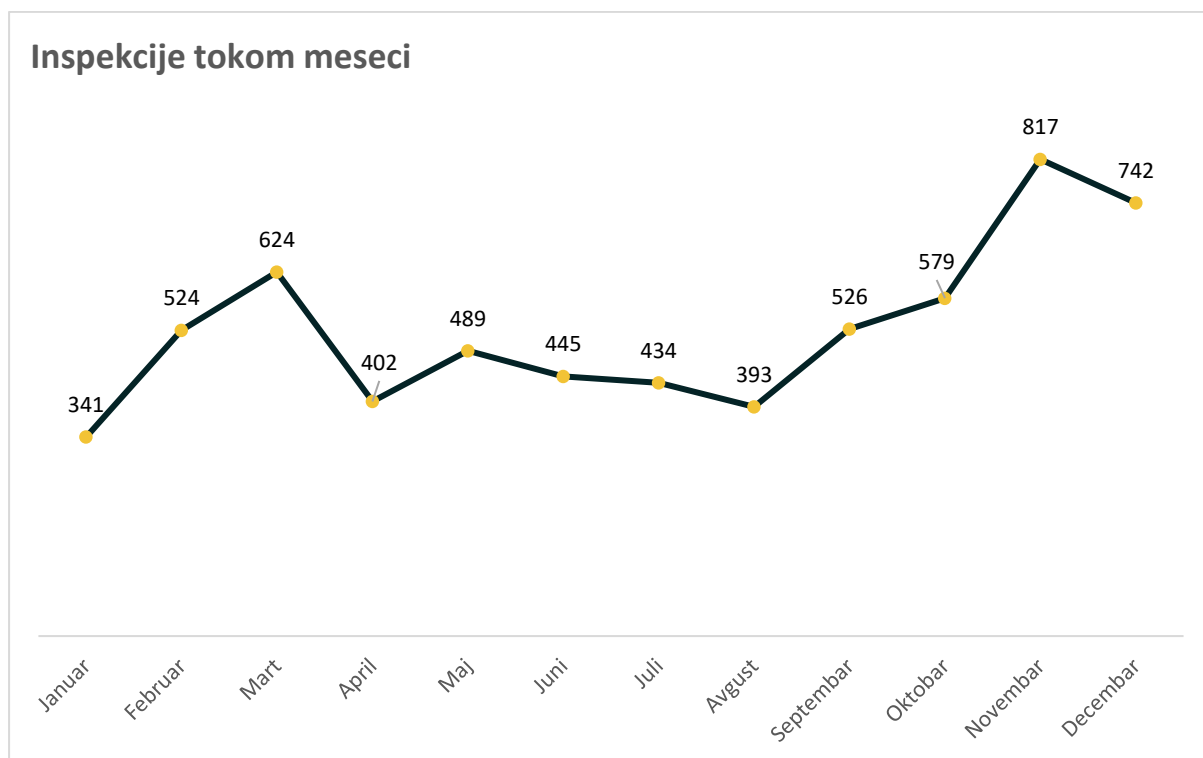
U cilju daljeg unapređenja sprovođenja zakona koje nadzire Inspektorat rada, predlažu se sledeće preporuke:

- Povećanje budžeta i izdvojenih sredstava za Inspektorat rada, uključujući angažovanje dodatnih inspektora i bezbednost potrebne opreme i alata.
- Povećanje saradnje i koordinacije sa drugim vladinim agencijama, međunarodnim organizacijama i zainteresovanim stranama kako bi se poboljšalo sprovođenje zakona o radnim odnosima i bezbednosti i zdravlju na radu.
- Kreiranje baze podataka i digitalizacija Inspektorata rada u cilju tačnijeg, bržeg, lakšeg i efikasnijeg rada.
- Povećanje svesti i razumevanje zakonodavstva između zaposlenih i poslodavaca putem ciljanih obuka i aktivnosti izgradnje kapaciteta.
- Povećanje transparentnosti i odgovornosti unutar institucije i podsticanje kulture integriteta.

- Osiguranje da inspektori imaju potrebne resurse i podršku za efikasno obavljanje svog posla.
- Primena mehanizma za žalbe i reagovanja zaposlenih radi prijavljivanja kršenja i davanje komentara o učinku Inspektorata.
- Razvoj sveobuhvatne strategije za rešavanje diskriminacije, nasilja i uznemiravanja na radnom mestu, uključujući pružanje obuke i edukacije za zaposlene i poslodavce o tome kako prepoznati i sprečavati diskriminaciju, nasilje i uznemiravanje.
- Razvoj sistema za praćenje radi traganja za sprovođenjem zakona i propisa o radu i radi pronalaženja oblasti u kojima je potrebna dodatna podrška i resursi.
- Povećanje saradnje sa institucijama i drugim zainteresovanim stranama za rešavanje izazova sa kojima se suočavaju zaposleni na Kosovu i za razvoj efikasnih rešenja za zaštitu njihovih prava.
- Kontinuirana procena učinka i efektivnost Inspektorata i sprovođenje promena po potrebi radi poboljšanja njegove sposobnosti da zaštiti prava zaposlenih na Kosovu.

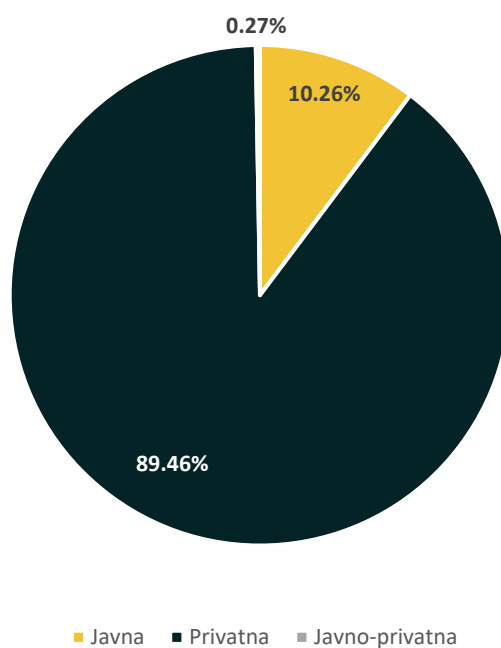
Grafikoni

Zvanični izveštaj

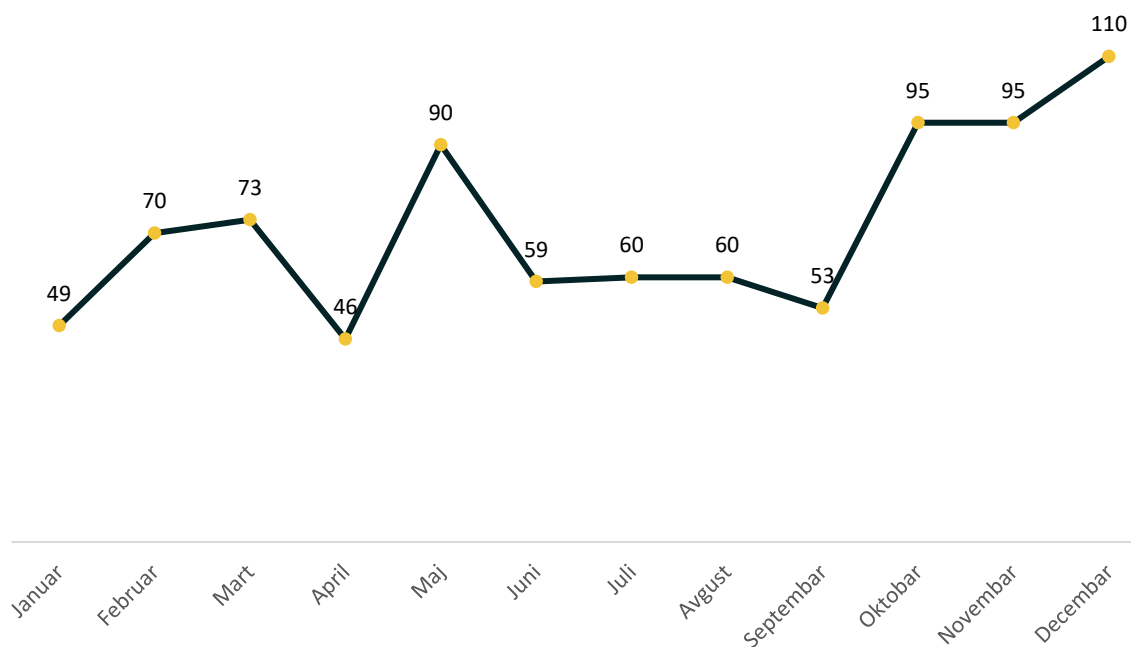
Grafikon1: Inspekcije tokom meseci

Inspekcije po sektoru

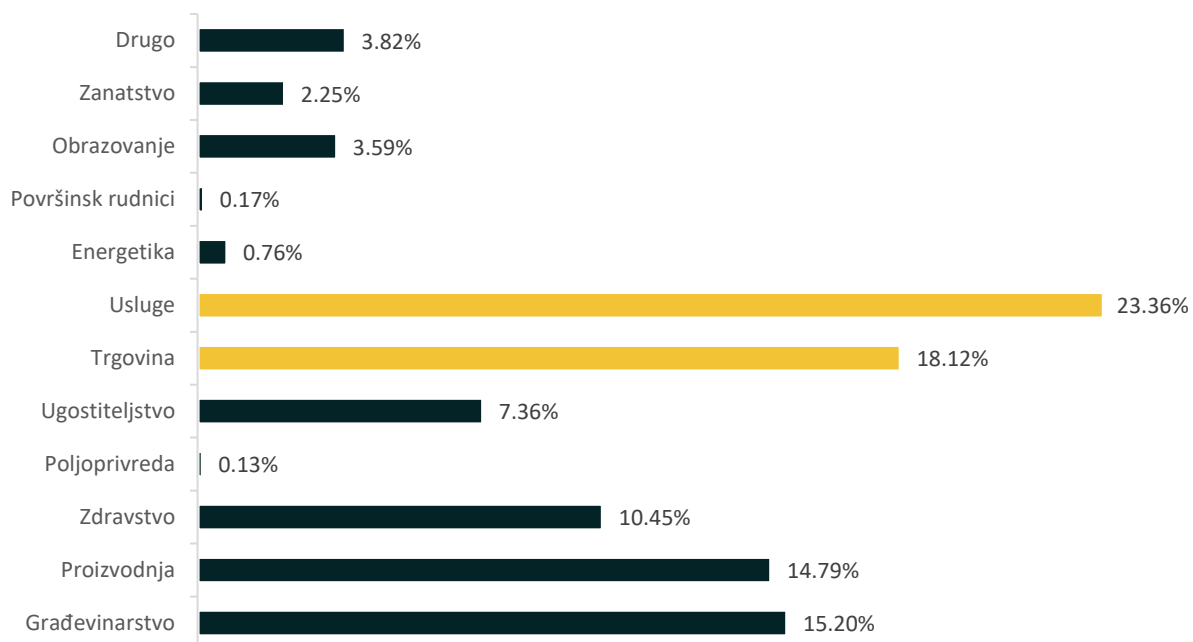
Grafikon2: Inspekcije po sektoru

Inspekcije na osnovu žalbi tokom meseci

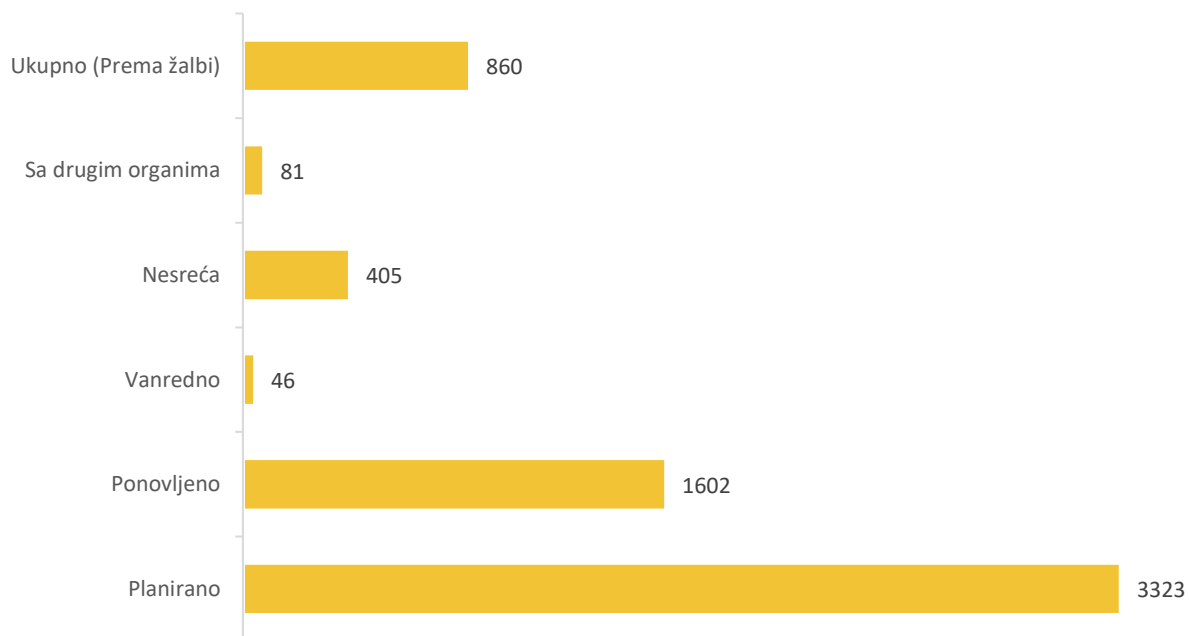
Grafikon 3: Inspekcije na osnovu žalbi tokom meseca

Inspekcije po delatnostima

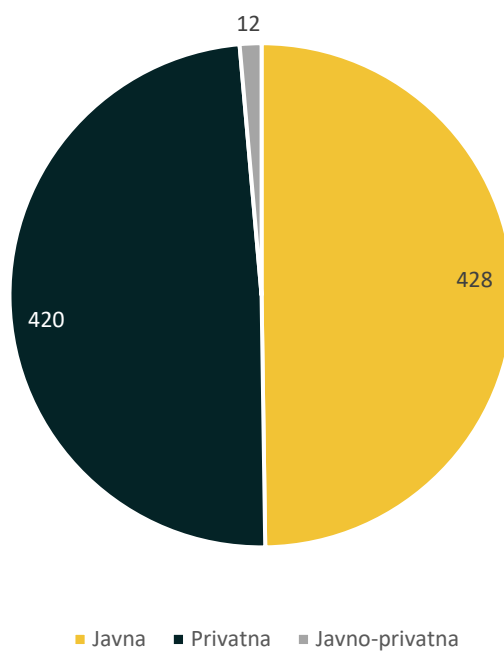
Grafikon4: Inspekcije po delatnostima

Inspekcije po vrstama

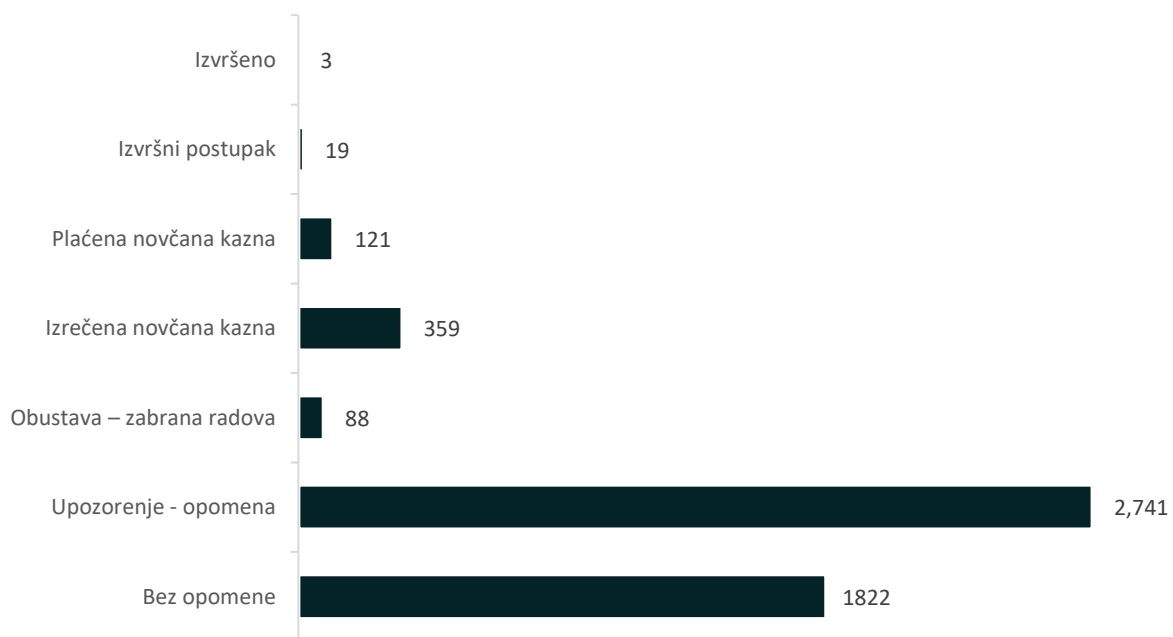
Grafikon 5: Inspekcije po vrstama

Inspekcije po sektoru

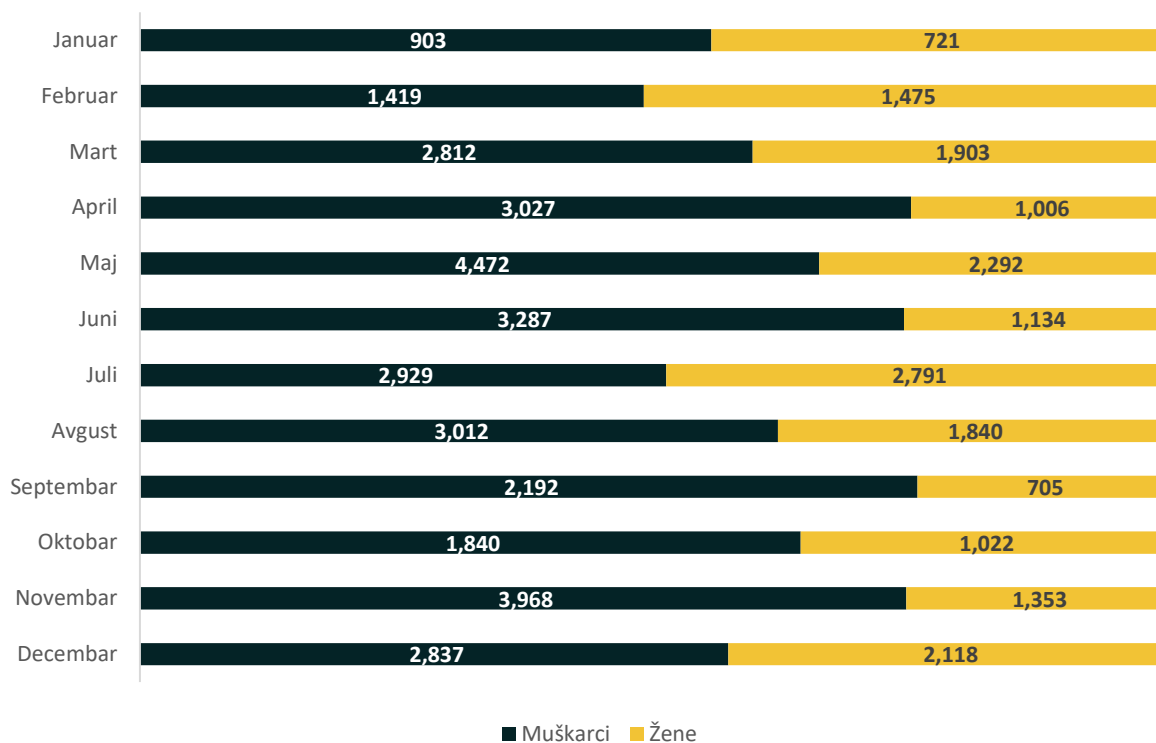
Grafikon6: Inspekcije po sektoru

Administrativne mere

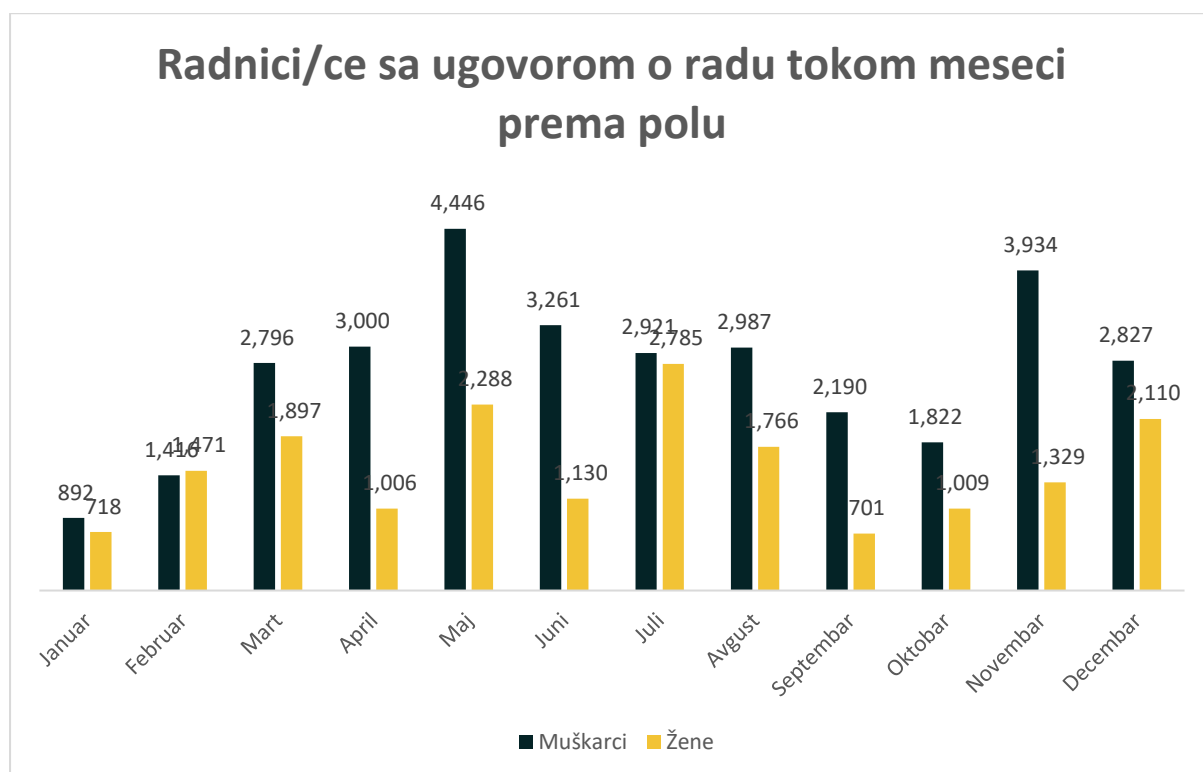
Grafikon 7: Administrativne mere

Pregledani radnici/ce

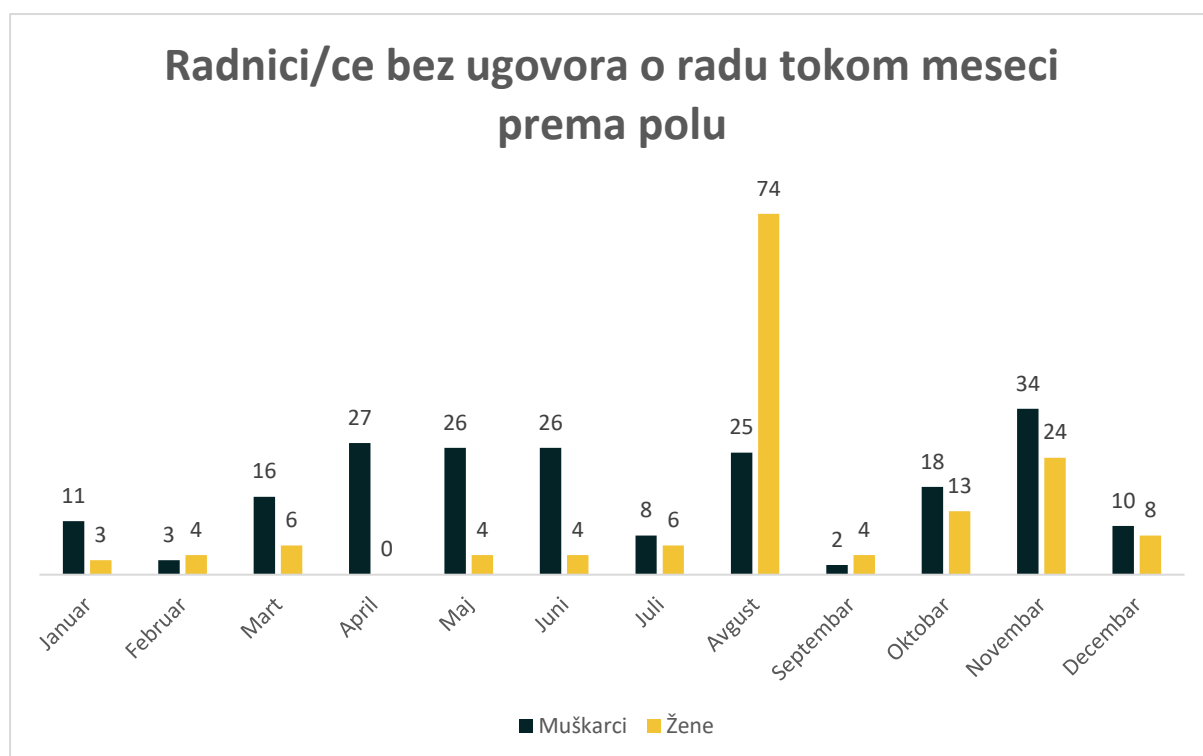

Grafikon8: Radnici /ce pregledani/e tokom meseca

Radni odnosi

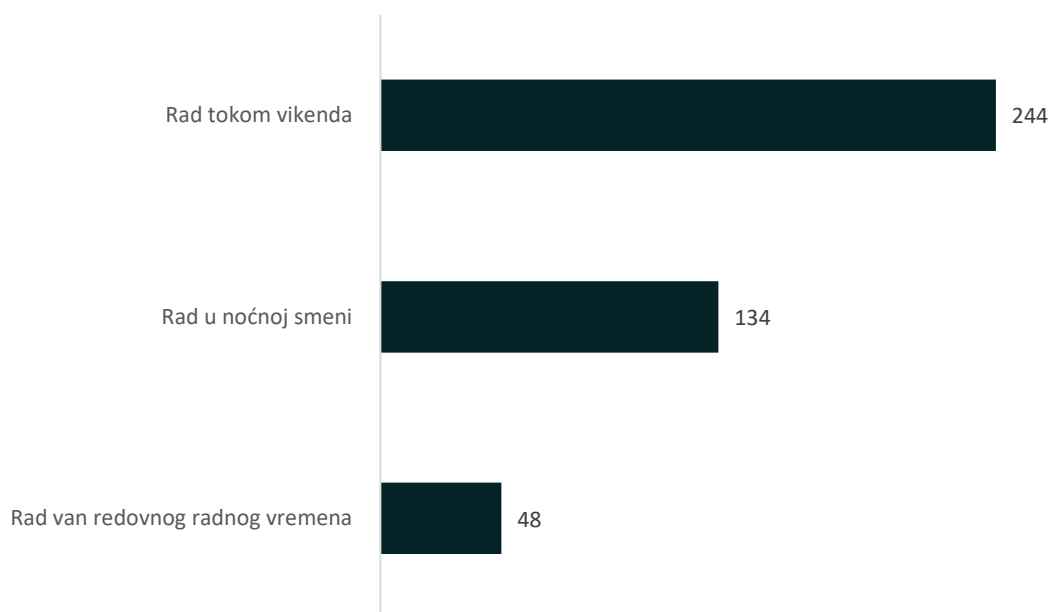

Grafikon 9: Radnici/ce sa ugovorom o radu tokom meseci prema polu

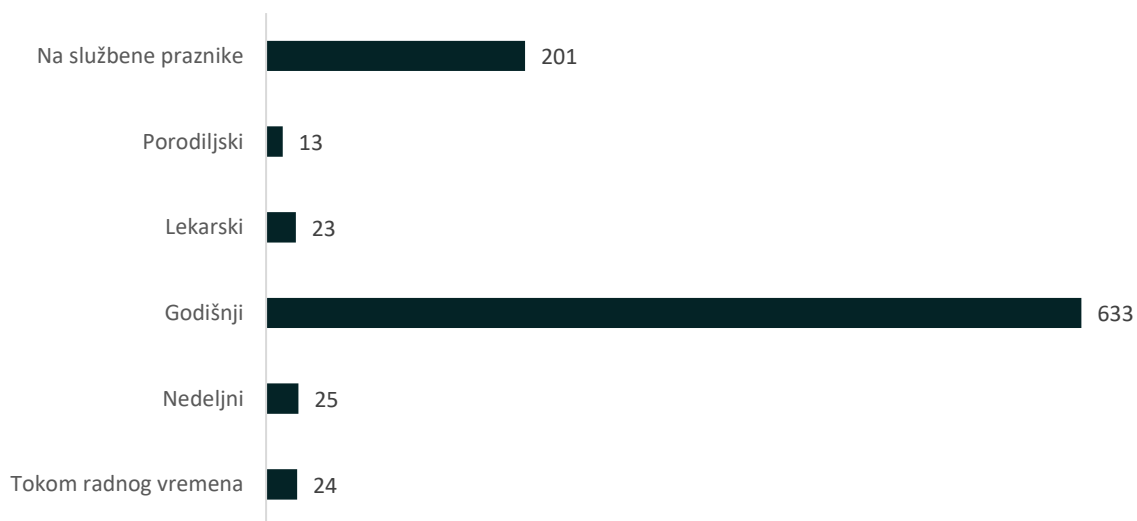
Grafikon 10: Radnici/ce bez ugovora o radu tokom meseci prema polu

Kršenja zabeležena tokom radnog vremena

Grafikon11: Kršenja zabeležena tokom radnog vremena

Kršenja zabeležena tokom praznika

Grafikon12: Kršenja zabeležena tokom praznika

Kršenja zabeležena u platama

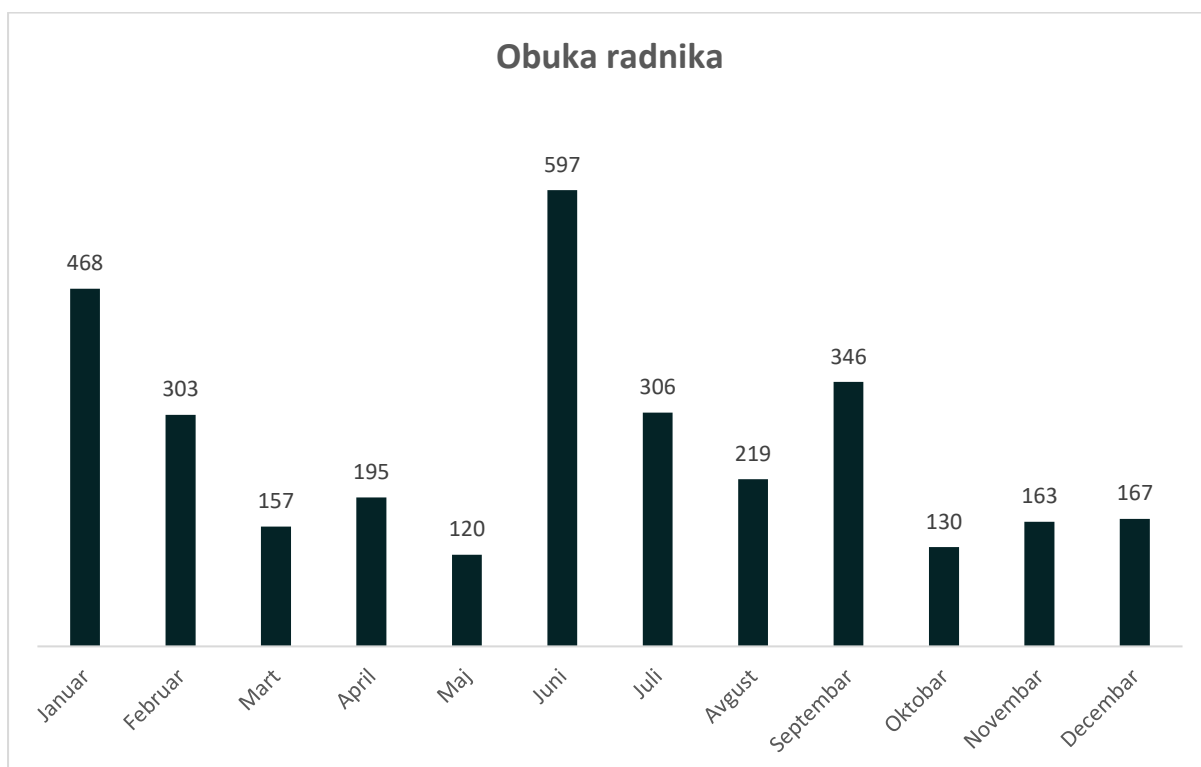
Slika1: Kršenja zabeležena u platama

Kršenja zabeležena u prestanku radnog odnosa

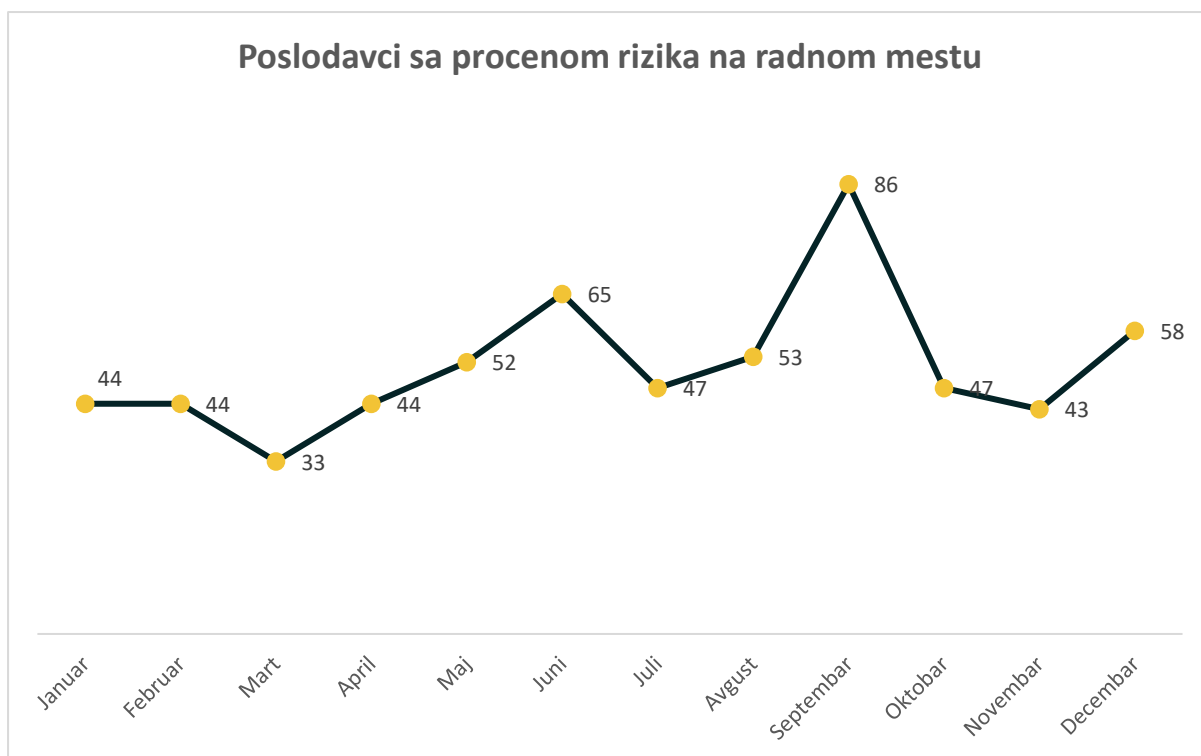

Grafikon13: Kršenja zabeležena u platama

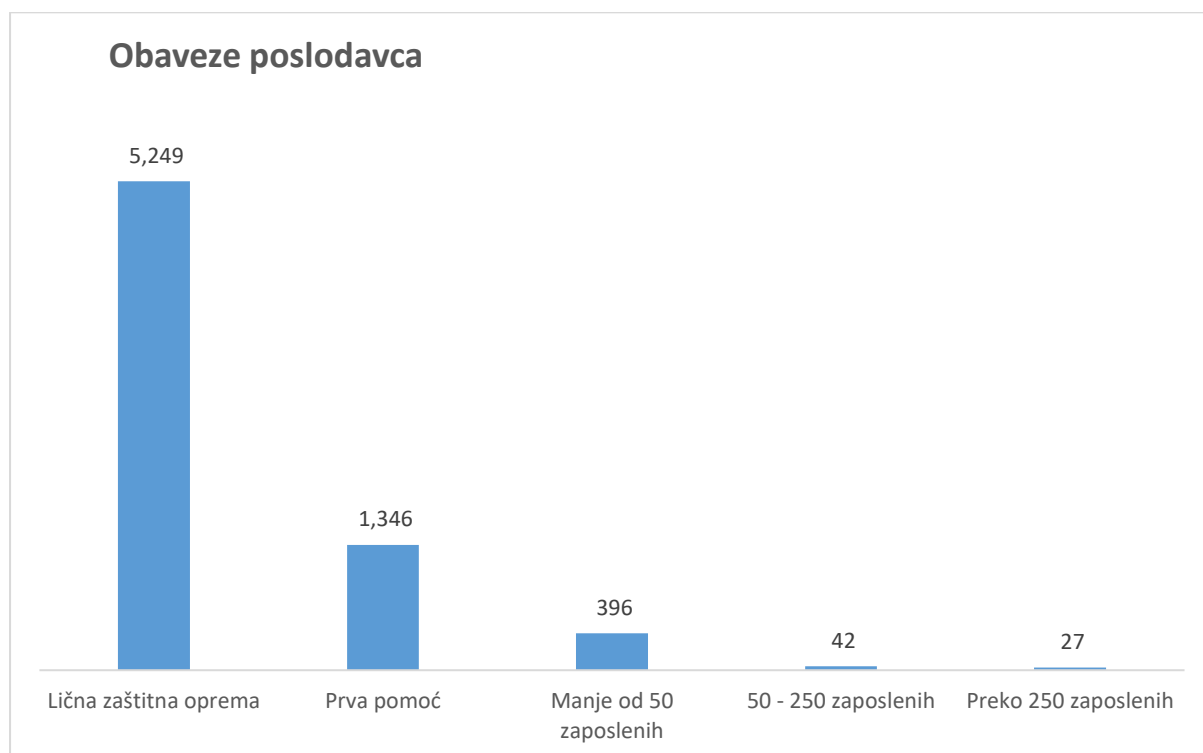
Bezbednost i zdravlje na radu

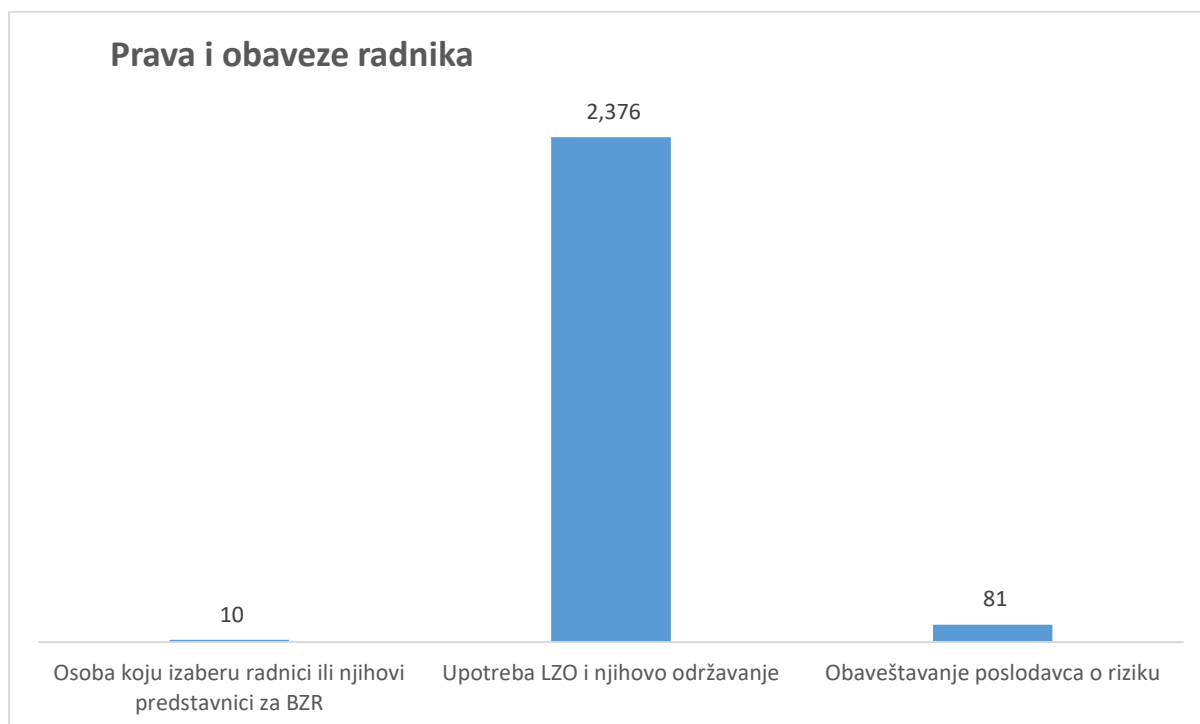
Grafikon 14: Obuka radnika tokom meseci

Grafikon 15: Procena rizika na radnom mestu

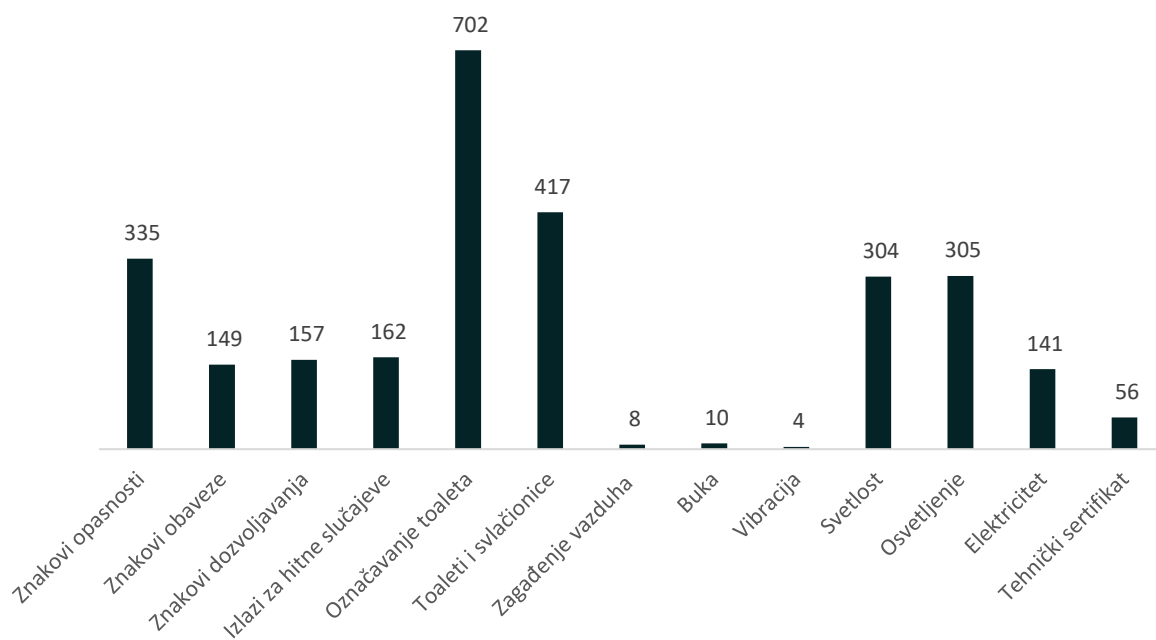

Grafikon 16: Obaveze poslodavca

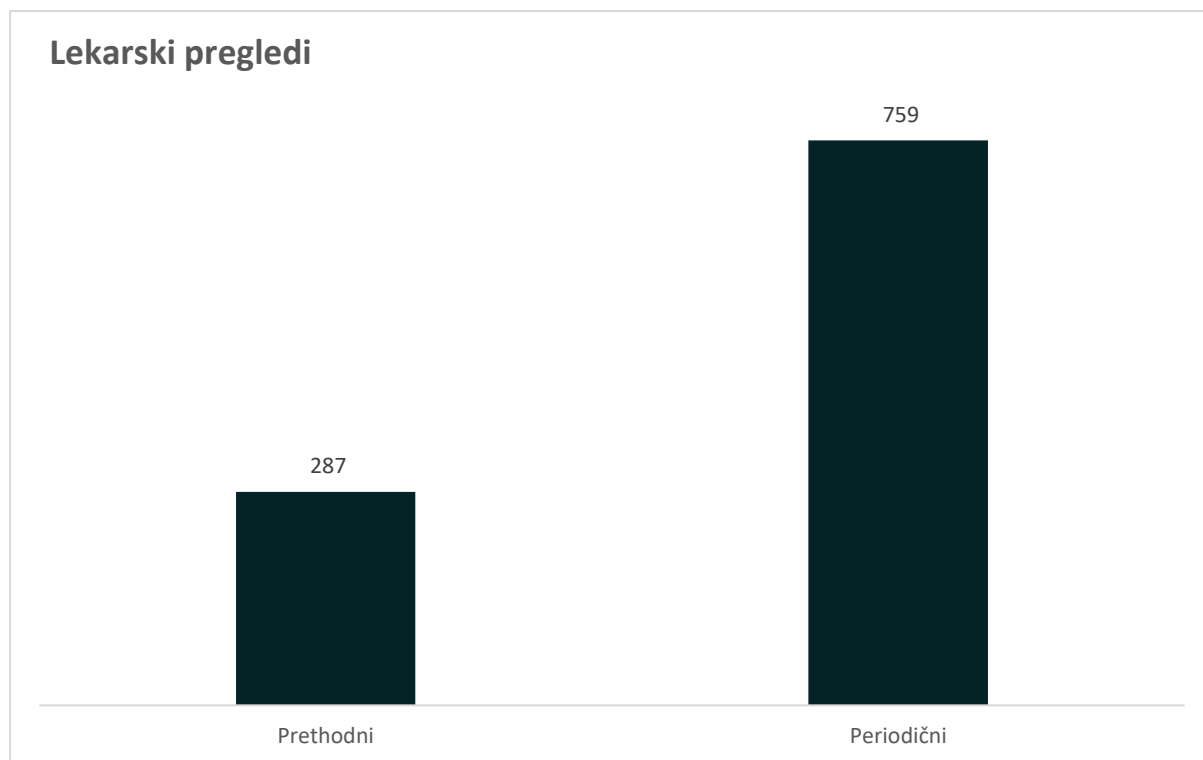

Grafikon17: Prava i obaveze radnika/ca

Tehnički uslovi

Grafikon 18: Tehnički uslovi

Grafikon 19: Lekarski pregledi